



SAHNALASHTIRISH FAOLIYATI ORQALI BOLALAR QALBIDA MILLIY QADRIYATLARNI SHAKLLANTIRISH

Toshmatova Zamira Jumanovna

QDU o'qituvchisi

Xasanova Diyora

QDU talabasi

Annotatsiya: Ushbu maqolada sahnalashtirish faoliyatining bolalar tarbiyasidagi o'rnini, uning pedagogik va psixologik ahamiyati hamda milliy qadriyatlarni shakllantirishdagi roli ilmiy asosda tahlil etilgan. Shuningdek, sahnalashtirish jarayonida bolalarda milliy o'zlikni anglash, ma'naviy-axloqiy sifatlarni rivojlantirish masalalari yoritilgan. Amaliy tavsiyalar va metodik yondashuvlar ham keltirilgan.

Kalit so'zlar: sahnalashtirish, milliy qadriyatlar, tarbiya, teatr pedagogikasi, ma'naviyat, ijodkorlik, bolalar psixologiyasi.

Аннотация: В данной статье на научной основе анализируется роль драмы в воспитании детей, её педагогическое и психологическое значение, а также роль в формировании национальных ценностей. Рассматриваются также вопросы формирования национальной идентичности и развития духовно-нравственных качеств у детей в процессе драматизации. Представлены практические рекомендации и методические подходы.

Ключевые слова: драматизация, национальные ценности, воспитание, театральная педагогика, духовность, творчество, детская психология.

Abstract: This article analyzes the role of theatrical activities in children's upbringing, their pedagogical and psychological significance, and their impact on the formation of national values. The study highlights how theatrical performance contributes to the development of moral qualities and national identity in children. Methodological approaches and practical recommendations are also provided.

Keywords: theatrical activity, national values, education, theater pedagogy, spirituality, creativity, child psychology.

Zamonaviy ta'lim tizimida yosh avlodni har tomonlama barkamol etib tarbiyalash ustuvor vazifalardan biri hisoblanadi. Ayniqsa, globallashuv sharoitida milliy qadriyatlarni asrab-avaylash va ularni yosh avlod ongiga singdirish dolzarb pedagogik muammo sifatida qaralmoqda. Bolalik davrida shakllangan ma'naviy-axloqiy tushunchalar insonning butun hayoti davomida muhim ahamiyat kasb etadi. Bugungi kunda ta'lim jarayonida innovatsion va interfaol metodlardan foydalanish alohida ahamiyatga ega. Shunday samarali metodlardan biri sahnalashtirish faoliyati bo'lib, u bolalarning nafaqat ijodiy, balki ma'naviy rivojiga ham katta ta'sir ko'rsatadi. Sahnalashtirish orqali bolalar voqelikni obrazli idrok etadi, o'z his-tuyg'ularini ifoda etadi va milliy qadriyatlarni chuqurroq anglaydi.

Milliy qadriyatlarni avlodlarga yetkazish mexanizmlari jamiyatning barqarorligi va uzluksiz rivojlanishini ta'minlovchi fundamental jarayon hisoblanadi. Bu jarayonda oila, ta'lim tizimi va madaniyat asosiy institutlar vazifasini o'taydi. Birinchidan, oila milliy qadriyatlarni singdirishning eng asosiy va birlamchi maskanidir. Bolalar dastlabki ijtimoiy tajribani oilada oladi, ota-onalar va boshqa oila a'zolari orqali milliy urf-odatlar, an'analar, axloqiy normalar va xulq-atvor qoidalarini o'rganadi. Ota-onaga hurmat, kattalarga ehtirom, mehmondo'stlik, mehr-oqibat, halollik kabi qadriyatlar oilaviy muhitda amaliy misollar va hikoyalar orqali singdiriladi. Globalizatsiya davrida milliy qadriyatlarga tahdidlar, imkoniyatlar va ularni himoya qilish strategiyalari masalasi har bir millat uchun dolzarb ahamiyat kasb etadi. Globallashuv jarayonlari, bir tomondan, madaniy almashinuv va taraqqiyot uchun yangi imkoniyatlar yaratgan bo'lsa, ikkinchi tomondan, milliy o'ziga xoslik va qadriyatlar tizimiga jiddiy tahdidlar solmoqda. Axborot texnologiyalarining rivojlanishi bilan birga kelgan axborot oqimining nazoratsizligi, noto'g'ri ma'lumotlar va yoshlar ongiga salbiy ta'sir ko'rsatuvchi kontentning tarqalishi ham jiddiy xavf tug'diradi. An'anaviy institutlar, jumladan, oila va mahalla institutlarining ta'siri zaiflashishi, yoshlar orasida milliy tilga bo'lgan e'tiborning pasayishi ham milliy qadriyatlarning yo'qolishiga olib kelishi mumkin. Biroq, globallashuv faqat tahdidlardan iborat emas, balki milliy qadriyatlarni rivojlantirish va targ'ib qilish uchun yangi imkoniyatlarni ham ochadi. Madaniy almashinuv orqali milliy qadriyatlar boshqa madaniyatlar bilan o'zaro ta'sirga kirishib, boyishi va yangilanishi mumkin. Raqamli platformalar va ijtimoiy tarmoqlar milliy merosni global miqyosda targ'ib qilish, dunyo hamjamiyatiga o'zbek xalqining boy madaniyati va qadriyatlarini tanishtirish uchun beqiyos imkoniyatlar yaratadi. Global muammolarga qarshi kurashishda birdamlik va umuminsoniy qadriyatlarni mustahkamlash ham milliy qadriyatlarning universal ahamiyatini ko'rsatadi. Iqtisodiy integratsiya esa o'ziga xos madaniy o'zlikni turizm va "yumshoq kuch" siyosati orqali targ'ib qilish imkonini beradi.

Sahnalashtirish faoliyatining pedagogik mohiyati. Sahnalashtirish faoliyati – bu bolalarning dramatik obrazlar orqali borliqni anglash, uni qayta yaratish va ifodalash jarayonidir. Ushbu faoliyat turida bola passiv tinglovchi emas, balki faol ishtirokchi sifatida namoyon bo'ladi. Natijada uning mustaqil fikrlash qobiliyati, nutqi va ijodiy salohiyati rivojlanadi.

Pedagogik jihatdan sahnalashtirish quyidagi imkoniyatlarni yaratadi:

- ta'lim jarayonini qiziqarli va samarali tashkil etish;
- bolalarning ijodiy faolligini oshirish;
- jamoada ishlash ko'nikmalarini shakllantirish;
- axloqiy tushunchalarni ongli ravishda o'zlashtirish.

Milliy qadriyatlar va ularning mazmun-mohiyati. Milliy qadriyatlar – bu muayyan xalqning tarixiy taraqqiyoti davomida shakllangan ma'naviy, madaniy va axloqiy mezonlar yig'indisidir. Ular o'z ichiga urf-odatlar, an'analar, marosimlar, xalq og'zaki ijodi va milliy madaniyat elementlarini qamrab oladi. Bolalarda milliy qadriyatlarni shakllantirish ularning o'z millatiga bo'lgan hurmatini oshiradi, milliy o'zlikni anglashga yordam beradi va vatanparvarlik tuyg'usini kuchaytiradi.

Sahnalashtirish orqali milliy qadriyatlarni shakllantirish imkoniyatlari. Sahnalashtirish faoliyati milliy qadriyatlarni bolalar ongiga singdirishda quyidagi jihatlari bilan ahamiyatlidir:

Birinchiidan, sahna orqali milliy ertaklar va folklor namunalarini jonli ifodalash imkoniyati yaratiladi. Bu esa bolalarga qadriyatlarni obrazli tarzda qabul qilish imkonini beradi.

Ikkinchiidan, milliy urf-odat va an’analarni sahna ko‘rinishida namoyish etish bolalarda ularga nisbatan qiziqish va hurmatni kuchaytiradi.

Uchinchiidan, sahnalashtirish jarayonida bolalar turli rollarni bajarish orqali axloqiy fazilatlarini amaliy jihatdan o‘zlashtiradi.

Psixologik jihatlar:Sahnalashtirish bolalarning emotsional-intellektual rivojiga ijobiy ta’sir ko‘rsatadi. Ular o‘zini turli obrazlarda sinab ko‘rish orqali empatiya, ya’ni boshqalarni tushunish qobiliyatini rivojlantiradi. Shuningdek, bu faoliyat bolalarda o‘ziga ishonch, erkin fikrlash va ijtimoiy moslashuv ko‘nikmalarini shakllantiradi.

Amaliy tavsiyalar:Sahnalashtirish faoliyatini samarali tashkil etish uchun quyidagi tavsiyalar muhim:

- milliy ertak va rivoyatlardan foydalanish;
- bolalarning yosh va individual xususiyatlarini hisobga olish;
- sahna jarayonida interfaol metodlarni qo‘llash;
- milliy libos va atributlardan foydalanish;
- ota-onalarni jarayonga jalb qilish.

Xulosa sahnalashtirish faoliyati bolalar qalbida milliy qadriyatlarni shakllantirishda samarali pedagogik vosita hisoblanadi. U bolalarning ma’naviy, axloqiy va ijodiy rivojiga kompleks ta’sir ko‘rsatadi. Shu bois ta’lim-tarbiya jarayonida ushbu metoddan keng foydalanish muhim ahamiyat kasb etadi.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. Azimova, Nodira. "Madaniy meros va O'zbekistonda turizm rivojlanishi: Muammolar va imkoniyatlar." Turizm va Madaniy O'zgarish Jurnal, vol. 19, no. 6, 2021, pp. 647-662.

2. Babadzhonov, Bakhtiyar. "O'zbekistonda Islom va Davlat: Diniy siyosatning yangi davri?" Islomshunoslik jurnali, jild 32, son 1, 2021, betlar 1-22.

3. Aitpaeva, Gulnara. "Yoshlar, Identifikatsiya va Globalizatsiya Markaziy Osiyoda: An'anaviy va Zamonaviy Qadriyatlarni Yo'naltirish." Markaziy Osiyo Tadqiqoti, vol. 40, no. 2, 2021, pp. 200-218.

4. Djalilova, Dilfuza. "Zamonaviy O'zbekistonda oila qadriyatlarining o'zgarishi." Yevroosiyo tadqiqotlari jurnali, vol. 12, no. 1, 2021, pp. 78-92.

5. Maktabgacha yoshdagi bolalar intellektual-ijodiy qobiliyatlarini aniqlash va rivojlantirishning nazariy asoslari Z. J. Toshmatova экономика и социум, 780-783
TZ Jumanovna The bioscan, 103-106

6. T.Z Jumanovna - Международный междисциплинарный исследовательский журнал Galaxy, 2022 - giirj.com МЕЖДУНАРОДНЫЙ ЖУРНАЛ МЕЖДИСЦИПЛИНАРНЫХ ИССЛЕДОВАНИЙ GALAXY (GIIRJ) ISSN (E): 2347-6915 Том. 10, выпуск 11, ноябрь. (2022) 538 ОРГАНИЗАЦИЯ Страница 1 ГАЛАКТИКА .

7. Jumanovna-Toshmatova, Zamiraxon. "OILADA FARZANDLAR O‘ZARO MUNOSABATLARI XUSUSIYATLARI." *Scientific article* 1.1 (2024).